

ARADI KÖZLÖNY

Előfizetési árak:

Helyben házhoz hordva:		Vidéken postai székkel:	
Egész évre	12 ft	Egész évre	14 ft
Fél évre	6 "	Fél évre	7 "
Negyed évre	3 "	Negyed évre	3.50
Egy óra	1 "	Egy óra	1.20

Kiadóhivatal:

As „Aradi Nyomdatársaság”, fűt 51. sz. a., hová hirdetések, előfizetési pénzek és a kiadás körüli panaszok küldendők.

Hirdetések díja:

Hat h. petit sor egyszer . . . 6 kr | Bélyegdíj külön 30 kr
Minden következőnél . . . 4 . | Nyüjtér sora 15 "

Szerkesztőség:

Az arad-csanádi egyesült vasutak palotájában, hová a lap szellemi részét illető közlemények intézendők. Bérmentesen leveleket csak ismert kéztől fogadunk el.

Kéziratokat vissza nem küldünk.

A megszilárdult helyzet.

Arad, február 6.

A magyar nemzet várakozásteljes érdeklődéssel figyelt kormányelnökének bécsi útjára, hol ez alkalommal kellett végleges befejezést nyernie azon nagy horderejű mozgalmaknak, melyek a kormányon levő többség szervezetében és politikájában a törvényhozás korszakotalkotó újabb feladataival szemben a legutóbbi miniszterválság óta beállottak, s melyeknek visszahatása a helyzet bizonytalansága révén nyugtalanságban tartotta az egész országot.

Wekerle Sándor miniszterelnök és kormánytársai nagy teladatra vállalkoztak, midőn az egyházpolitikai reformok radikális megoldását vették föl programjukba és határozottan körvonalozott elvi alapot adtak a kormánynak akkor, midőn csupán oly pártra támaszkodhattak, mely eddig ezt nélkülözte, s melynek az államalkotás nehéz és megalkuvásokkal teljes munkájában a „s akor K. 5. del. publica e”, a haza jóléte felt. délután félborult. **Összefoglalt közös programja** elve, jelszava.

Az alkotmányos éra 25 éves időtartama tülön-tül igénybe is volt véve azon munkával, mely Magyarországot önálló modern állammá volt hivatva fejleszteni, s annak oly konszolidációt adni, mely azt a bekövetkező nagy megpróbáltatások idejére a szükséges ellenálló képességgel felruhazza.

A nagy feladat szerencsés megoldásával elodázhatatlanná vált az országot immár a civilizált jogállam attribútumaival is felruházni, s ezen feladat egyszerre előtérbe állította az elvi szempontokat, melyek e tekintetben a munka sikeres végzése céljából bizonyos homogenitást, a politikai hitvallás egyetértő azonosságát követelték.

Ezen homogenitás hiánya pártban és kormányban már a közigazgatási reformjavaslatok megfeneklésében nyilvánult, s természetes korrektívumát Szapáry visszalépése által s a homogéner szerveztű Wekerle-kabinet megalakulásával nyerte — a kormányban.

Azonban a parlamenti többség, a kormányt támogató párt maga ezen elvi purifikáción keresztül még nem ment volt, s az ellenzék azon része, mely előtt a pártcél fontosabb, mint a szabadelvű reformok sikeres megvalósítása, siettek a zavaros, kellőképpen föl nem tisztult helyzet okozta ingadozását a kormánypártnak fölhasználni és parlamentben úgy mint azonkívül a szabadelvűpárt tagjai között az ellentéteket szítani és az egész országban a bizonytalanság érzetéből eredő rémületet terjeszteni, miben hatalmas támogatást nyertek a Rómából sugalmazott papi izgatások által.

Wekerlénék — miután a reményeiben csalódott Apponyi-párt és szövetségesei kétségbeesett dühös rohamát szerencsésen visszaverte — első dolga volt a kormánypárt megszilárdítása és szervezése. Két ízben élesedtek ki a személyi és elvi ellentétek oly fokban és irányban, hogy a párt egysége kérdésbe jöhetett. De a vezér egyéniségének megnyerő kiválósága, továbbá rendkívül tapintatos fellépése nemcsak az ellentéteket simították el, hanem a megférhetőségnek, a kölcsönös egyetértésnek, a vállvetett munkálkodásnak oly „modus-vivendi-jét” állapította meg, mely a reformjavaslatok nyugodt előkészíthetését biztosította, sőt a végleges konszolidációnak is útját egyengette.

Csupán csak egy hiányzott még az új kormány helyzetének teljes megszilárdulásához, a felség teljes bizalma és jóakaratu támogatása. Tulajdonképen nem hiányzott ez, de az ellenzéki agitáció oly vakmerő nyíltsággal és következetességgel hiesztelte magán körökben és a sajtóban, hogy a tájékozatlan közvélemény útjára s bizonytalanságba jutott a dolgot valódi állása iránt, s míg a szabadság ellenségei az országban csak annál inkább vérszemre kaptak, addig a haladás barátainak önbizalmát s lelkesedését erősen deprimálta azon eshetőség, hogy a reformok éppen a legfontosabb faktor visszautasító magatartásán fognak hajótörést szenvedni.

Wekerlénék bécsi útja ez irányban is kedvező eredményekkel járult a helyzet végleges konszolidációjához. Ő Felsőge ismételt és ostentative tüntette ki bizalmával a miniszterelnököt és a kormány programját mindenben jóváhagyta.

Nyilvánvaló, hogy a király bölcsesége elejétől tisztában volt az iránt, mikép az ujon alakult Wekerle-kabinet nem theoretikus elvhajzásat ötletéből vette föl programjába az egyházpolitikai reformok radikális megoldását, hanem mert egyszerűen más kibontakozás nincs az élére állított kérdések közül. A ki ezek alakulását figyelemmel kísérte, az tanuja lehetett annak, hogy a kormányt Róma követelődése és az ellenzék agitációja szoritották le lépésről-lépésre az egyezkedés, a megalkuvás teréről és hozta abba a kényszerhelyzetbe, mely a felekezeti és a lelkiismeretszabadság kérdésének másféle megoldását teljesen kizárta.

A Wekerle-miniszterium által vállalt nagyszabású reformtervek sikerének immár megvan az ő kettős alapja: a korona és a parlamenti többség egyrésztől, s a helyzet kényszerítő hatalma másrésztől. A sértődött érdekek lázadása nem fogja megtéveszteni a közvéleményt és terveit végrehajtásától visszariasztani a kormányt. Mentől nagyobb küzdelem az ára, annál becsebb a kivívott siker.

Belföld.

Vita a főrendiházban.

A főrendiházban is készül, mint értesültünk, egy kis katonai vita. Kedden körül ugyanis tárgyalás alá a főrendeknél az ujonozási törvényjavaslat s ez alkalommal báró Prónay Dezső fel szándékozik szólalni a magyar katonai nevelés kérdésében.

A tisztviselői fizetések.

Wekerle Sándor kormányelnök bejelentette a szabadelvűpárt értekezletén, hogy a tisztviselők fizetésemeléséről szóló törvényjavaslat elfogadása és könnyebb letárgyalása érdekében az ellenzéki pártok vezéréivel érintkezésbe fog lépni.

Megrendelt hazudozások.

— Állandó rovat. —

Arad, február 6.

Az ellenzéki lapok majd mindennap bukatnak egy-egy minisztert, hol Csákyt, hol Szilágyit és néha Wekerlét is.

Ha azután véletlenül valami beüt, akkor nagy büszkén fognak rá hivatkozni. „Megmondtuk már ekkor és ekkor.”

Most, ugy látszik, egy időre megint elhallgatnak a miniszterbukatással. Nem jár jó idő ezekre a tájékoztató-hirekre.

Ő Felsőge nem mutat semmi hajlandóságot arra, hogy az ellenzék kedvéért minden három hónapban válságokat intézzen el. Wekerle elintézte a folyó ügyeket Bécsben, s válságról szó sincsen. Csáky is készíti törvényjavaslatait s Szilágyi meg éppen messze jövőre való tervekkel foglalkozik, szaporítani készülvén a kir. táblákat, a vidéki városok nem osekély öröme.

Nem lenne jó, ha az ellenzék abban is jó példát venne Wekerle Sándoron, hogy böeszédűségének és irka-firkáinak papírját — a hallgatás aranyára konvertálná?

Az ellenzéki találgatásokra mondta el tegnap szerkesztőségünk egy szellemes látogatója azt az adomát, mikor a török nagyvezért rendkívül bosszantotta, hogy akárhová küldött levelet, mindjárt beszéltek annak tartalmáról a konstantinápolyi kávéházakban, s rendszeren el is találták, hogy mi van benne.

A nagyvezér aztán egyszer egy nagy borítékba üres papirt tett, s a levelet maga pecsélte le és küldötte a postára, várva, hogy kémei majd mi híreket hoznak.

A konstantinápolyiak látták a nagy levelet, s találgatták is, hogy no ebben ugyan mi lehet? Egy ember odaveti:

— Bizonyosan üres papir, csak hogy valamit dolgozni látszassék. . .

Nosza fut a kém a nagyvezérhez:

— Azt beszélük uram, hogy csak üres papir volt benne.

— Allah büntesse meg őket, — fakad ki bosszusan a nagyvezér, — még ezt is kitálgatták.

A képviselőház ülése.

— Az „Aradi Közlöny” eredeti tudósítása. —

— február 6.

Kezdeté d. e. 10 órakor.

Elnök: Bánffy Dezső báró.

Jegyzők: Molnár Antal, Perczel Béni, Bernáth Dezső.

A kormány részéről jelen vannak: We-

kerle Sándor miniszterelnök, Lukács Béla, Bethlen András gróf.

Felolvasták és hitelesítették a múlt ülés jegyzőkönyvét.

Elnök bemutatja az időközben beérkezett kérvényeket. — Kiadták az illető bizottságoknak.

Következik

a kiállításról

szóló javaslat tárgyalásának folytatása.

Ugron Gábor elfogadja a javaslatot, mert már nincs idő világgiallításra, habár évekket ez előtt úgy belföldön, mint külföldön kedvező volt a hangulat a világgiallításra. Sok mindent hoztak föl a rendezendő ezredéves ünnepre nézve. Kétségtelenül nagy nap lesz az évforduló. A népvándorlás utolsó gyűrűzete volt őseink bejövetele és elfoglalása e hazának s hogy elfoglalhatták e hazát és félelemben tudták tartani egész Európát, őseink katonai erejével egyenértékűnek kellett lennie intelligenciájának is, különben lehetetlen lett volna maroknyi sereggel megvetni lábát itt Európában. A honfoglalás nagy tényének megfelelően nem szabad csak külső ragyogást és fényt adni a jubiláris ünnepnek, de figyelemmel kell lenni a népre, amelynek örökre emlékeztetésé kell tenni ezt az ünnepet. Jogokat kell adni a népnek az ünnep emlékéül, a többek között kiszélesítendő a választási jog, fölállítandó bank, amely a kívándorlásra kénytelen népet telepítse alkalmas földre, fölállítandó ezer kisdedővő, hogy már a gyermekek előtt ilyen intézménnyel dokumentáljuk a magyar állam ezredéves fennállását, leteendő a harmadik egyetem alapköve is. Ezek az ő gondolatai, amelyek máris gondolataival együtt alkalmassak a méltó program megállapítására. Csodálkozik, hogy a kormány miért nem fogadja el Apponyi javaslatát a parlamenti bizottságra nézve, amikor ez minden tekintetben csak a kormány érdekében történik. Elfogadja Apponyi határozati javaslatát. (Helyeslés balfelől.)

Harkányi Frigyes a felhozottak jogosultságát nem vonja kétségbe, de azok a kiállítás kérdésének sürgőssége mellett háttérbe szorúlnak. Első a kiállítás ügyének tisztázása, mert a kiállításban résztvevő iparosoknak és gazdáknak időre van szükségük. A kiállítás soknak csak nagyobb időközökben barátja, ha azokat az ipar fellendülése igazolja. Es épen ezért még kevésbé kívánatos a világgiallítás, amely a költségek miatt könnyen veszedelmessé válhatik fiatal iparunkra. Ajánlja a javaslat elfogadását. (Helyeslés jobbfelől.)

A vitát bezárták. Eötvös Károlyt illette volna a zárszó joga, Eötvös azonban távol volt. Neményi Ambrus előadó szintén lemondott a zárszó jogáról.

Apponyi Albert gr. a zárszó jogával élve, csak röviden akar szólni, mert előtte Ugron Gábor nagyon hiven tolmácsolta az ő intenczióit is. Kívánja, hogy az ünnepély megállapításában a legnagyobb egyetértés uralkodjék, s ne forduljanak elő olyan polemikák, aminők előfordultak a múlt alkalommal. Tartózkodik is az újabb polemia felidézésétől, mert ez nem volna érdeke magának az ezredéves ünnepnek. Éppen lefolyt vita bizonyítja, hogy szóló javaslata helyes, mert a parlamenti bizottságban nem adhatják elő magukat olyan veszedései jelenetek, mint a szombati. És legfőképpen a miniszterelnök beszédének veleje, melylyel mindenki egyetért, indokolja a parlamenti bizottságot, amit szóló proponál. Csak hogy szép intencziói dacára van a miniszterelnök szombati beszédének egy hézaga: csak társadalmi sikereink felmutatását tüzi ki vezéreszmétől és nem fordít gondot arra, hogy a magyar korona állami souverénitása is megfélelően és méltóan kidomborodjék, amit pedig minden ellenzéki szónok hangsúlyozott. (Hosszas, zajos helyeslés). Ebben, bár ne lenne igaza, de úgy hiszi, a kormányt akadályozni fogják azok a titkos befolyások, amelyek mindig érvényesülnek, valahányszor arról van szó, hogy a mi állami önállóságunk kétséget kizáró módon demonstrálódjék. Ezt a befolyást a kormánynak ellensúlyozni nehéz és ezt ellensúlyozni nagyon könnyen lehet a parlamenti bizottsággal, ami a kormánynak legnagyobb támogatás. Nem a kormány iránti bizalmatlanságból, hanem a kormány érdekében ajánlja javaslatát elfogadását. (Hosszas éljenzés balfelől.)

Wekerle Sándor miniszterelnök nem tartja időszereinek bővebben foglalkozni Ugron beszédének egyes módoszataival már csak azért sem, mert a kormánynak amugy is törekvése jubileum nélkül is kisdedővők, a harmadik egyetem felállítás, a telepítés kérdésének megoldása, amely kérdésekkel a kormány most is a legnagyobb odaadással foglalkozik. Ha csakugyan a könnyebb végét akarnák a dolognak fogni, akkor elfogadná, sőt maga indítványozta volna a parlamenti bizottságot, mert a felelősség így elhárulna róla. De éppen mert felelősség tudatában akarja rendezni a kérdést, úgy amint akarja, — kéri, hogy várják meg előterjesztéseit. (Helyeslés jobbfelől.) Apponyi a bécsi befolyást hozta szóba s azért kívánja a parlamenti bizottságot, hogy legyen a kormány háta mögött valami, a melyre hivatkozással csikarjanak ki egyetmást. Hát éppen ez a szempont szól a parlamenti bizottság ellen. Mert szomorú volna, ha a magyar kormány csak a háta mögött állókra hivatkozással tudna egyetmást elérni. (Zajos taps és éljenzés jobbfelől.) Azzal vádolja Apponyi szólót, hogy szóló szombati beszédében nem hangsúlyozta az állami önállóság kidomborítását. Hát az beszédében csak Apponyi nem hallotta, mert beszédében az is benne volt. A felhozott indokokból kifolyólag ajánlja a határozati javaslat elfogadását. (Zajos, hosszas taps és éljenzés jobbfelől.)

Apponyi Albert gróf: azt mondja, hogy a miniszterelnököt éppen abban licitálta tul, a mit neki szemére lobbant. Ma szóló nincs abban a helyzetben, hogy a maga dolgait másként mint érvekkel, mint szavakkal előmozdítsa, a kormány sokkal kedvezőbb helyzetben van, már tettekben valósíthatja meg akaratát, s ha megvalósította, tisztelettel hajlik meg előtte, addig azonban ne várják, hogy a nagy hangzású szavakra hatással legyenek, míg e szavak a tényekkel ellenkeznek. (Zajos éljenzés balról.)

A szavazás megejtése előtt

Helfy Ignác kijelenti, hogy Eötvös határozati javaslata nem zárja ki a törvényjavaslat elfogadását. Kéri tehát azt szavazásra bocsájtani.

Wekerle miniszterelnök: Minthogy Eötvös határozati javaslata első pontja világgiallítás rendezését indítványozza, javasolja, hogy a határozati javaslat két részre osztható s ha a törvényjavaslat elfogadtatnék, elege a határozati javaslat első pontja, a többi négy pontra külön történnék a szavazás. (Helyeslés.)

A törvényjavaslatot a függetlenségi párt kivételével valamennyi párt elfogadta. Eötvös Károly és Apponyi Albert gróf határozati javaslatait tulnyomó többséggel elvetették.

A törvényjavaslatot ezután részleteiben is elfogadták. Az ülést öt perczre felfüggesztették. Szünet után

következik a tisztviselők illetményeinek szabályozásáról szóló javaslat tárgyalása.

Pulszky Agost előadó hosszabb beszédben ismerteti a törvényjavaslatot. Kapcsolatban a változásokkal, melyen az a bizottsági tárgyalásokban átment. A javaslatot a bizottságok nevében elfogadásra ajánlja a háznak.

Az ülés végéről távirati rovatunkban adunk tudósítást.

Munkakörök beosztása.

— Iparhatósági megbizottak figyelmébe. —

Az 1893. évben Arad szab. kir. város kapitányi hivatala, mint I-ső foku iparhatóság mellett működő iparhatósági megbizottak működésére nézve megállapítván, annak eredménye a következőkben tétetik közzhírré:

Az iparhatósági és ipartestületi nyilvántartások, iparlajstromok ellenőrzésével megbizatik ifj. Schöör Béla és Csóthy Nándor.

A kereskedelmi és ipariskolák látogatásával megbizotnak: Dengl Lajos, Kotoráts Mladen, Scherhag Henrik, Répássy Pál és Szelleczky János.

A műhelyek látogatására:

I-ső kerület mely áll: a maros-parti falerakóhelyektől a városház, Széchenyi és Wesselényi-utcák által képezett déli határvonaltól, az éjszaki és keleti irányban terjedő, s nyugotról a vásárállás és a kurticsi vámvonal által határolt, belterületből. Vizsgáló: Kóntó János.

II-ik kerület, mely áll: Wesselényi, Kiss

Ernö, Dessewffy, Wécsey, Kasza-utcák, a legelősor és az élőviz osatornának a Rámer-féle szállástól a Kossuth-utcai hidig terjedő rész által kerített — belváros területből, valamint Sága, Poltura és Gáj külvárosokból. Vizsgáló: Böhm Géza.

III-ik kerület, mely áll: Andrássy-tér, Széchenyi, Kiss Ernő, Wécsey és Kasza-utcák vonala mentén a legelősorig, s innen a Kapa, Teleky és Deák-Ferenc-utcákon le az Andrássy-térig érő területből. Vizsgáló: Cseh Géza.

IV-ik kerület, mely áll: a maros-parttól a nagy-körut, Petőfi utca, Andrássy-tér, Deák-Ferenc, Teleky és Kasza-utcáktól az óvár, öz-utcák, Szt.-Péter-tér, Kelemen-tér Uj-terem és Csutora-utcák által határolt s a legelő sorig terjedő városrészből. Vizsgáló: Neumann Mór.

V-ik kerület, mely áll: Óvár és öz-utcák, Szt.-Péter-tér, Kelemen-tér, Uj-terem és Csutora-utcák, legelősor, marostáj és óvár-tér által határolt városrészből. Vizsgáló: Györfy Antal.

Az összes, helyben üzemben álló gyárak megsejmelését Probst Mihály csoportvezető elnökléte alatt Csóthy Nándor, Reisz Ottó, ifj. Ceiler István, Dengl Rezső és Oravec Miklós eszközlik.

A megsejmelendő gyárak a következők: 1. Neuman testvérek szeszgyára. 2. Gutzjahr M. és fia szeszgyára. 3. Mittelmann és társai szeszgyára. 4. Az aradi I-ső gyártelep részvénytársaság szeszgyára. 5. Walder S. és fia és a szászrégeni tutajkereskedők társulatának fűreszgyára. 6. Dobiaschi József haloxilin rokbantó gyára. 7. Nyary és Bukovetz cukorka és liquor gyára. 8. Az aradi közuti vaspálya részv. társ. téglagyára. 9. Az aradi légszesz gyár. 10. Solymos testvérek ércöntőde gyára. 11. A Széchenyi gőzmalom. 12. Weisz M. és fia cukorka, eczet és liqueur gyára. 13. Erczöntő és gépgyára Hendl Ödönnek. 14. Apirach József kötszővő gyára. 15. Wiedermann János ércöntő gyára és gőzmalom. 16. Singer József „tachi” fele trágya gyára. 17. Dobiaschi József biztonsági gyújtó-zsinor gyára. 18. Kovács Lajos gőzmalma. 19. Klug és társai fűreszgyára és gőzmalma. 20. János és részvényes társai vaspálya gépgyára. 21. Deutsch és társai gépgyára. 22. Klein pal. gépgyára. 23. Klein pal. gépgyára. 24. Klein pal. gépgyára.

gyára.

Az önkéntes árverések és végeladások ellenőrzésével Márkus Lajos bizatott meg.

A felszabadítandó kereskedő és képesítéshez nem kötött iparos tanoncokat havonta egyszer, bizonyos meghatározott (utolsó szombati délelőtti) napon az iparhatósági megbizottak iparos és kereskedő tagjai fogják az elnök elnökléte alatt felülvizsgálni sa szabadulásokra nézve az iparhatósághoz javaslatot tenni, miként az iparhatóság végrehajtása iránti rendelet 24. §-a előírja.

Sarlot Domokos, főkapitány.

Városi közügyek.

Folytatólagos sorrendje

az Arad szab. kir. város törvényhatósági bizottsága részéről 1893. évi február hó 8-ik napján d. u. 4 órakor tartandó rendes havi közgyűlésben tárgyalás alá kerülő ügydaboknak.

31. Az aradi kereskedelmi testületnek kérvénye az aradvárosi kereskedelmi akadémia 1891/92. tanévre eső tandíjtöbblete fejében 4151 frt 36 kr kintalványozása iránt.

32. A gazdasági szék jelentése, a Szt.-Péter-téri iskola pinczjének Bing Ede részére bérbeadása iránt.

Arad, 1893. február 6-án.

Kiadta:

Institőrés Kálmán s. k. főjegyző.

Arad a múlt hóban.

— Polgármesteri jelentés. —

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság! Az 1893. január hóra vonatkozó jelentésemet van szerencsém a következőkben előterjeszteni.

A közegészségügyi viszonyok kedvezőtlenek voltak. Ugy a betegülések, mint a halálózások száma növekedett. A felmerült betegülések közül a hurutos lo-

